

ZAPISNIK

sa 60. sjednice Odbora za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore, održane 18. februara 2016. godine

Sjednica je počela u 10 sati i 35 minuta.

Sjednici je predsjedavao dr Halil Duković, predsjednik Odbora.

Sjednici su prisustvovali sljedeći članovi/ce Odbora: Husnija Šabović, Vuk Roćen, prim. dr Izet Bralić, Rešad Sijarić, Ljerka Dragičević i Zoran Miljanić.

Sjednici nijesu prisustvovali poslanici/ce: dr Ljiljana Đurašković, dr Radovan Asanović, Snežana Jonica i mr Dritan Abazović.

Sjednici je, u skladu sa članom 67 stav 1 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovao Goran Kušević, generalni direktor Direktorata za socijalnu i dječju zaštitu u Ministarstvu rada i socijalnog staranja.

Sjednici su u skladu sa članom 67 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore prisustvovali: mr Siniša Bjeković, zamjenik Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Tamara Milić, načelnica Direkcije za predškolsko vaspitanje i obrazovanje, inkluzivno obrazovanje i strateško programiranje i razvoj u Ministarstvu prosvjete, Drago Spaić, direktor Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu, Nela Krnić Brković, predstavnik Kancelarije UNICEF-a u Crnoj Gori, Milan Radović, koordinator programa ljudskih prava u NVO "Građanska alijansa" i Kristina Ljuljđuraj, predstavnik NVO Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju "Naša inicijativa".

Sjednicu su pratili predstavnici medija.

****

Za sjednicu je utvrđen sljedeći

D N E V N I R E D:

- 1. Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori 2013-2017. godina, za 2015. i 2016. godinu (praćenje realizacije Zaključka Odbora za ljudska prava i slobode, usvojenog povodom razmatranja Informacije o realizaciji Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori za period 2013-2017.godina na 21. sjednici Odbora, 17. decembra 2013.);**
- 2. Donošenje Odluke o Kontrolnom saslušanju Koordinatora Koordinacionog odbora za praćenje implementacije Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori sa posebnim osvrtom na Kamp Konik I i II na temu: "Implementacija Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori sa posebnim osvrtom na Kamp Konik";**
- 3. Zahtjevi Ministarstva za ljudska i manjinska prava za imenovanje članova radnih grupa za izradu Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama i Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije, br. 00-63-8/16-1 od 19. januara 2016. godine i br. 00-63-8/16-3 od 10. februara 2016.godine;**

4. Usvajanje Izvještaja i Informacije o aktivnostima Odbora za ljudska prava i slobode u decembru 2015. i januaru 2016. godine:

- (1) Izvještaj o učešću člana Odbora za ljudska prava i slobode Rešada Sijarića na Konferenciji “Sveobuhvatan humanitarni i politički odgovor na migracije i izbjegličku krizu u Evropi”, održanoj u Nacionalnoj skupštini Francuske u Parizu 16. decembra 2015. godine i
- (2) Informacija o učešću predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića na Međuministarskom sastanku na temu „Zaštita djece od nasilja i iskorišćavanja“, održanom u Vladi Crne Gore 29. januara 2016. godine, i

5. Tekuća pitanja.

*****

Prije prelaska na razmatranje utvrđenih tačaka Dnevnog reda, članovi Odbora su se izjasnili o trećoj i četvrtoj tački Dnevnog reda 59. sjednice, o kojima je rasprava završena na 59. sjednici Odbora, održanoj 14. decembra 2015. godine, ali je glasanje o istima tada odloženo zbog nedostatka kvoruma.

Povodom razmatranja Informacije o zaštiti od diskriminacije sa stanovišta djelovanja institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore za period 01.01.-31.07. 2015. godine, Odbor je jednoglasno (sa šest glasova “za”) usvojio Zaključak koji će dostaviti Kolegijumu predsjednika Skupštine na upoznavanje, a Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore i Ministarstvu za ljudska i manjinska prava radi njegove realizacije.

Povodom razmatranja Informacije o zastupljenosti manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica u državnim organima, organima državne uprave, organima lokalnih uprava, sudovima i Državnom tužilaštvu, koju je dostavilo Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Odbor je većinom glasova (sa četiri glasa “za” i dva “udržana”) usvojio Zaključak koji će dostaviti Kolegijumu predsjednika Skupštine na upoznavanje, a Ministarstvu za ljudska i manjinska prava na postupanje.

*****

PRVA TAČKA- Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori 2013-2017. godina, za 2015. i 2016. godinu (praćenje realizacije Zaključka Odbora za ljudska prava i slobode, usvojenog povodom razmatranja Informacije o realizaciji Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori za period 2013-2017. godina na 21. sjednici Odbora, 17. decembra 2013.)

Uvodno obrazloženje o Akcionom planu za sprovođenje Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori 2013-2017. godina, za 2015. i 2016. godinu dao je Goran Kuševića, generalni direktor Direktorata za socijalnu i dječju zaštitu u Ministarstvu rada i socijalnog staranja. Saopštio je da je izrada Izvještaja o realizaciji Akcionog plana za sprovođenje Strategije, za 2015. godinu, planirana Planom rada Ministarstva za I kvartal 2016. godine, i da su aktivnosti na njegovoj izradi u toku. Pored pravilnika donijetih u 2013. i 2014. godini, zajedno sa 2015. donijeto je 10 pravilnika u skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti. Takođe je urađeno mapiranje i analiza usluga socijalne zaštite u svim crnogorskim opštinama i kreirana baza lokalnih usluga socijalne zaštite, a u 16 opština usvojeni su lokalni planovi socijalne inkluzije. Podržane su 23 usluge socijalne zaštite u Crnoj Gori, a u okviru Direktorata za socijalnu i dječju zaštitu uspostavljena je Direkcija za razvoj usluga, koja će se baviti pitanjima finansiranja usluga na lokalnom i državnom nivou, što će doprinijeti unapređenju zaštite ugroženih kategorija

stanovništva. Budžetom Crne Gore za 2016. godinu je za razvoj usluga na lokalnom nivou opredijeljeno 910.000 eura.

Izvršena je i revizija Plana transformacije Dječjeg doma „Mladost“ u Bijeloj, kojom je brisana usluga prihvatištva za djecu uzrasta od 0 do 3 godine. U novembru 2015. donešen je novi Plan transformacije. U cilju unapređenja usluga dječje zaštite Planom transformacije predviđeni su servisi: prelazna stambena jedinica, prihvatilište za zaštitu djece od nasilja u porodici, dnevni centar za djecu sa smetnjama u razvoju, nacionalna dječja SOS linija, telefonska linija. Implementaciji navedenih servisa prethodiće izrada programa rada i jasno definisanje procedura, uz istovremenu realizaciju programa edukacije zaposlenih. Generalni direktor Direktorata za socijalnu i dječju zaštitu je podsjetio da se već nekoliko godina sprovode aktivnosti u cilju smanjenja broja djece smještenih u ustanovama, kroz podršku biološkoj porodici i razvoj porodičnog smještaja, odnosno hraniteljstva, kao alternativnog oblika. Naveo je podatak da je u 2010. godini u hraniteljskim porodicama bilo smješteno 313, a 2014. godine 373 djece, što je porast za 19,17 %. 2010. godine u Dječjem domu „Mladost“ boravilo je 154 djece, a u 2014. godini 94 djece, što je smanjenje za oko 38 procenata.

Goran Kušević je podsjetio da je Vlada Crne Gore Zaključkom od 31. oktobra 2013. usvojila Akcioni plan prilagođavanja 13 prioritetnih objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom za 2014. Od ukupno 13 objekata, sedam je u Podgorici, tri u Nikšiću, dva u Beranama i jedan u Pljevljima. U toku 2014. izrađeni su projekti u vrijednosti 450.000 eura, i to za: Skupštinu Crne Gore (prva faza), Centar za socijalni rad Podgorica, Poresku upravu, Dom zdravlja „Dr Nika Labović“ u Beranama, Službu izabranog doktora za žene (prva faza), Dom zdravlja u Pljevljima i zgradu laboratorije i rendgena. U 2015. završeno je prilagođavanje navedenih objekata, sa izuzetkom Centra za socijalni rad Podgorica, gdje su radovi u završnoj fazi.

Generalni direktor Direktorata za socijalnu i dječju zaštitu je podsjetio da je Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom, u skladu sa Zakonom, uspostavljen u Zavodu za zapošljavanje i da je Zakonom utvrđeno uplaćivanje posebnog doprinosa ukoliko poslodavac ne zaposli lice sa invaliditetom. Zakonom je definisano da se sredstva Fonda koriste za: mjere i aktivnosti profesionalne rehabilitacije za nezaposlena i zaposlena lica sa invaliditetom, sufinansiranje posebnih organizacija za zapošljavanje, programe aktivne politike zapošljavanja u kojima učestvuju lica sa invaliditetom, subvencije iz člana 36 ovog zakona, finansiranje grant šema i novčane pomoći iz člana 37 b ovog Zakona.

Zakonom o Budžetu Crne Gore za 2014. godinu po prvi put je u okviru budžeta Zavoda za zapošljavanje izdvojena posebna pozicija Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom. Za ovu namjenu 2014. i 2015. godine bila su opredijeljena budžetska sredstva od po dva miliona eura, dok je za 2016. godinu opredijeljeno tri miliona eura.

Kušević je izvjestio Odbor da je 23.000 majki sa troje ili više djece podnijelo zahtjev za ostvarivanje naknade, a do sada su za oko 7.000 majki donijeta rješenja o ostvarivanju ovog prava za šta treba izdvojiti oko 1.716.000 eura. Donijeta su 1327 rješenja o ostvarivanju prava na naknadu roditelju ili staratelju, njegovatelju lica koje je korisnik lične invalidnine. Smatra da ova prava nije trebalo definisati pomenutim Zakonom, jer se na neki način narušava smisao socijalne zaštite, te da pomenute norme treba izmijeniti. Podsjetio je da je u skladu sa članom 6 Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti svako dužan da radom, приходima i imovinom stvori uslove za zadovoljavanje životnih potreba i sprječavanje socijalne isključenosti. Povodom norme da nakon navršene 27. godine lica sa teškoćama u razvoju i dalje mogu da borave u dnevnim centrima za djecu i omladinu sa smetnjama u razvoju istakao je da, u skladu sa međunarodnim konvencijama

ovo nije prihvatljivo, jer se od 18 do 27 godina života lica smatraju omladinom. Smatra da se ovakvim zakonskim odredbama stvara novi „Komanski most“ i podsjetio je da su djeca izmješšana iz ove ustanove prije sedam-osam godina, shodno evropskim standardima, kao i nalazima evropskog Komiteta za prevenciju torture i nehumanog i ponižavajućeg tretmana i kažnjavanja (CPT) po kojima djeca i odrasla lica ne bi trebalo da borave u istoj ustanovi. Trenutno u Crnoj Gori ne postoji nijedno lice starije od 27 godina koje boravi u dnevnom centru. Najavio je otvaranje dnevnog centra u Nikšiću za lica sa invaliditetom starija od 27 godina, informišući da je prostor za ove namjene obezbijeđen i da se aktivno radi na njegovoj adaptaciji. Kuševića je zaključio da će Ministarstvo i u narednom periodu sprovoditi aktivnosti iz svoje nadležnosti u skladu sa svojim mogućnostima i opredijeljenim sredstvima.

U raspravi su učestvovali: Zoran Miljanić, član Odbora, Goran Kuševića, generalni direktor Direktorata za socijalnu i dječju zaštitu u Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Milan Radović, koordinator programa ljudskih prava u NVO „Građanska alijansa“, Ljerka Dragičević, članica Odbora, Drago Spaić, direktor Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu, Kristina Ljuljđuraj, predstavnik Saveza udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“, Siniša Bjeković, zamjenik Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, dr Halil Duković, predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode, Nela Krnić Brković, predstavnik Kancelarije UNICEF-a u Crnoj Gori i Husnija Šabović, član Odbora.

Podsjećajući na cifre koje je saopštio generalni direktor Direktorata za socijalnu i dječju zaštitu u vezi sa naknadama za majke sa troje i više djece i da je juče saopšteno da je potreban mnogo veći iznos novca i za ove namjene nedostaje čak oko 26 miliona eura, poslanik Zoran Miljanić je upitao da li Ministarstvo rada ima ukupan presjek stanja- koliko majki je ostvarilo pravo na naknadu, koliko njih se odreklo penzije radi prijave za naknadu i koliko će budžet na mjesečnom nivou biti opterećen po ovom osnovu. Takođe, interesovalo ga je i koliko je zaposlenih majki napustilo radno mjesto radi ostvarivanja prava na naknadu.

Goran Kuševića iz Ministarstva rada je ponovio da je do sada centrima za socijalni rad podnešeno 23.000 zahtjeva, u kojima po službenoj dužnosti pribavljaju neophodnu dokumentaciju od Zavoda za zapošljavanje i Poreske uprave. Ministarstvo je uputilo oko 11.000 zahtjeva Zavodu za zapošljavanje da bi utvrdili da li žene ostvaruju pravo u Zavodu i da li su 15 godina na evidenciji, odnosno da li imaju 25 godina staža osiguranja. S obzirom da je Zavod za zapošljavanje do 2000. godine ručno vodio evidenciju nezaposlenih lica, ne postoji mogućnost da brzo daju neophodne podatke, već iste prikupljaju razvijanjem mikrofilmova iz arhivske građe. Za sve majke za koje su dobili povratnu informaciju i kompletirali dokumentaciju za pokretanje upravnog postupka, donijeli su rješenja, njih oko 7.000, što u ovom trenutku zahtijeva sredstva u iznosu od 1.716.000 eura za prvu isplatu. Naglasio je da se ovaj iznos ne može množiti sa 12 mjeseci iz razloga što sve žene nijesu podnijele zahtjeve u decembru 2015, a naknada će se računati od dana podnošenja zahtjeva, tako da očekuje da će u martu ili aprilu 2016. godine imati preciznije podatke o sredstvima potrebnim za isplatu. Na račun odricanja majki od prava na penziju radi primanja naknade u Fondu penzijskog i invalidskog osiguranja uštedjeće oko 5 miliona eura, jer se preko 3.000 žena odreklo prava na penziju, što će biti preusmjereno Ministarstvu za ovu namjenu, a majkama koje su ostvarivale pravo na materijalno obezbjeđenje, a koje će ubuduće primati naknade ukidanjem prava na materijalno obezbjeđenje, ta sredstva usmjeriće se na isplatu naknada majkama. Pretpostavka je da će, nakon ovih preusmjerenja, za isplatu faliti 25-26 miliona eura. Kada dobiju neophodne podatke od Zavoda za zapošljavanje, majkama koje budu ispunile zakonske uslove isplatiće naknadu od dana podnošenja zahtjeva.

Milan Radović, koordinator programa ljudskih prava u NVO „Građanska alijansa“ je zahvalio članovima Odbora za ljudska prava i slobode na korektnom odnosu prema predstavnicima nevladinog sektora. Smatra da Odbor treba da uputi preporuku u pravcu zaštite Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom, jer je to značajan fond koji bi trebalo da doprinese većoj integraciji lica sa invaliditetom.

Na pitanje poslanice Ljerke Dragičević koliko je nesrodničkih hraniteljskih porodica u Crnoj Gori, Goran Kušević je kroz podsjećanje da je tokom prethodne dvije godine realizovana kampanja „Svako dijete treba porodicu“ u kojoj je učestvovao i Odbor za ljudska prava i slobode, kada je u Crnoj Gori bilo 14 nesrodničkih porodica, na kraju 2015. bilo je 43 nesrodničke porodice za razliku od vremena prije kampanje. Zaposleni u centrima za socijalni rad su pohađali veći broj obuka u ovoj oblasti, a edukacija će biti nastavljena u saradnji sa Zavodom za socijalnu i dječju zaštitu. I u narednom periodu će raditi na jačanju svijesti o važnosti hraniteljstva kako bi bio što veći broj nesrodničkih hraniteljskih porodica. Jedna od mogućnosti koju razmatra Ministarstvo rada i socijalnog staranja je uvođenje određenih naknada hraniteljima, u smislu uplate za staž i osiguranje kako bi hranitelji mogli ostvariti pravo na penziju i zdravstveno osiguranje.

Drago Spaić, direktor Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu je informisao članove Odbora da je Zavod za socijalnu i dječju zaštitu 21. decembra 2015. donio Etički kodeks za zaposlene u socijalnoj i dječjoj zaštiti, čime je realizovana obaveza utvrđena Akcionim planom. Etički kodeks je objavljen na web sajtu Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu i svih centara za socijalni rad. Imenovanje članova Etičkog odbora je u toku.

Kristina Ljulđuraj, predstavica Saveza udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“ je saopštila da je Strategija razvoja sistema socijalne i dječje zaštite veoma važna za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju. Navodeći da na sajtu Ministarstva rada i socijalnog staranja nije uspjela pronaći Akcioni plan za 2015-2016. godinu, niti Informaciju ili Izvještaj o realizaciji ovog Akcionog plana, saopštila je da je upoznata sa Akcionim planom za 2013. i 2014. godinu i istakla da jedan broj mjera planiranih za realizaciju u navedenim godinama nije realizovan ni do 2016.

Ukazala je da je Akcionim planom za 2013/2014. bilo planirano da se preispita i unaprijedi visina materijalnih davanja i s tim u vezi, saopštila da ne zna da li je preispitana njihova visina, ali stanje nije unaprijeđeno, jer njega i pomoć drugog lica i u 2016. godini iznosi 63 eura, a lična invalidnina, kao i 2011. godine iznosi 109 eura, dok su dječji dodaci i u 2016. kao i 2011. godine u iznosu od 19 do 30 eura što zavisi od stepena invaliditeta djeteta.

U vezi sa pojednostavljivanjem procedura za ostvarivanje prava iz socijalne i dječje zaštite, mišljenja je da nije učinjen značajan napredak, jer se korisnici svakodnevno susreću sa brojnim barijerama i veoma složenim postupcima za ostvarenje svojih prava. Nerijetko se dešava da i kada određeno lice u potpunosti ispunjava uslove za ostvarivanje određenog prava mora voditi dugotrajne postupke, jer se dešava da Centar za socijalni rad odbije zahtjeve, pa roditelji moraju voditi drugostepeni postupak pred Ministarstvom rada i socijalnog staranja, a povremeno i pred Upravnim sudom da im se prizna određeno pravo.

U vezi sa mjerom kojom je planirano da se uspostave usluge socijalne i dječje zaštite u lokalnim zajednicama, podsjetila je da je 2010. tadašnji ministar rada i socijalnog staranja dr Suad Numanović najavljivao da će dnevni centri biti otvoreni u svim opštinama u Crnoj Gori. Naglasila je da ni sada ne postoje dnevni centri za djecu sa smetnjama u razvoju u više od pola opština, jer prema podacima iz Izvještaja o sprovođenju Akcionog plana za realizaciju Strategije za razvoj socijalne i dječje zaštite za 2014. godinu, osnovano je devet dnevnih centara, i to u: Bijelom Polju, Nikšiću, Pljevljima, Herceg Novom, Plavu, Ulcinju, Cetinju, Beranama i Mojkovcu, dok isti ne

postoje u Baru, Budvi, Kotoru, Rožajama, Kolašinu, Andrijevici, Žabljaku, Tivtu, Danilovgradu, Gusinju i Petnjici. Predstavnica „Naše inicijative“ je zaključila da cijene to što je Ministarstvo rada i socijalnog staranja mnogo uradilo na širenju mreže dnevnih centara, ali je neophodno veće uključivanje lokalnih samouprava. Predložila je da se uradi kvalitetna analiza svih nerealizovanih mjera iz prethodnog perioda kako bi se uložili dodatni napori da se iste realizuju do 2017. godine, do kada i važi sadašnja Strategija razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori.

Siniša Bjeković, zamjenik Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore je saopštio da je Odbor za ljudska prava i slobode velika podrška radu institucije Zaštitnika bez obzira da li upućuje kritike ili pohvaljuje rad institucije. Naveo je da je instituciji Zaštitnika dostavljen veliki broj pritužbi koje se tiču diskriminacije po osnovu materinstva i po osnovu pola. Samohrani očevi se interesuju zbog čega su oni izuzeti iz Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti. Podsjetio je da Zaštitnik nije bio u prilici da da mišljenje i komentar na Predlog zakona, ali se sada suočavaju sa pritužbama od strane onih koji smatraju da bi trebalo da budu korisnici ovog prava, zbog čega se smatraju diskriminisanim. U prethodnoj godini su imali 5-10 ovakvih pritužbi, dok ih je sada oko 50. Naglasio je da se Zaštitnik ne bavi apstraktnom kontrolom ustavnosti i zakonitosti, već individualnim pritužbama. Zaštitnik donosi mišljenja koja nijesu pravno obavezujuća i usmjerava stranke na institucije u kojima bi u najkraćem mogućem roku trebalo da ostvare svoja prava. Zaštitnik je sa stanovišta ostvarivanja prava, odnosno zabrane diskriminacije u konkretnim slučajevima već zatražio podršku međunarodnih eksperata u vezi sa Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti. S obzirom da postoji inicijativa za ocjenu ustavnosti ovog Zakona, zamjenik Zaštitnika je upitao šta će se desiti ako se ovaj Zakon proglašeni neustavnim, da li postoji neka izlazna strategija. Drugo važno pitanje tiče se statusa onih koji su dali otkaz ugovora o radu da bi koristili pravo na naknadu za majke, što je posebno problematično u privatnom sektoru.

Takođe, zamolio je sve resorne organe da posebnu pažnju posvete pravu na pristupačnost za lica sa invaliditetom s obzirom da je to pravo utuživo i može prouzrokovati ozbiljne posledice po materijalni status pravnih i fizičkih lica koja ne budu odgovorila ovoj zakonskoj obavezi. Ocijenio je da je do sada postojao vrlo kooperativan odnos lica sa invaliditetom i organizacija koje se bave zaštitom prava ovih lica. S obzirom da još uvijek nije u potpunosti realizovano prilagođavanje 13 prioritetnih objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom, postavlja se pitanje koliko još strpljenja treba da imaju osobe sa invaliditetom. Imajući u vidu da se instituciji Zaštitnika podnose pritužbe koje se odnose na diskriminaciju po osnovu invaliditeta i da je riječ o manje više očiglednoj diskriminaciji, neophodno je posvetiti pažnju ovom pitanju.

Zamjenik Zaštitnika je informisao da se u posljednje vrijeme 50% pritužbi upućenih instituciji Zaštitnika odnosi na socijalnu pomoć i zahtjevi su veoma različiti, a Zaštitnik pokušava da usmjeri stranke na adrese nadležnih organa kod kojih bi se eventualno isto moglo ostvariti. Najčešće se to završava dodjelom jednokratnih pomoći, a određeni broj lica kojima se dodijeli jednokratna pomoć upućuju nove zahtjeve za istu. Smatra da bi ovu oblast trebalo detaljnije analizirati i da treba izvršiti analizu strukture lica koja se obraćaju sa zahtjevom za socijalnu pomoć. Takođe, mišljenja je da je neophodno utvrditi finansijski okvir koji bi bio prva pomoć da se u ovakve situacije ne dolazi.

Zamjenik Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore je najavio da će članovi Odbora za ljudska prava i slobode biti pozvani na Konferenciju o antidiskriminaciji koju će institucija Zaštitnika, uz podršku Konrad Adenauer fondacije i OEBS-a, organizovati 19. i 20. aprila 2016. u Podgorici. Razgovaraće se o 12 tema, među kojima i o onima koje su od interesa za Odbor. Takođe,

biće riječi i o novoj nadležnosti Zaštitnika u oblasti porodičnog nasilja, kao obliku diskriminacije zasnovane na rodu.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je saopštio da su dopune Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti izazvale veliko interesovanje javnosti, pogotovo u pogledu naknada za majke sa troje ili više djece. Značajno je istaći da je, imajući u vidu ekonomsku situaciju, Zakon omogućio da veliki broj majki ostvari pravo na doživotnu naknadu. Postoje polemike o tome da li se ovim Zakonom krše ljudska prava, odnosno da li je diskriminatorski prema drugima ili nije. Mišljenja je da se svi pribojavaju da pravilno tumače ovaj Zakon iz straha od populizma i naglasio je da sve institucije treba profesionalno da izvršavaju aktivnosti iz svoje nadležnosti.

Namjera Odbora za ljudska prava i slobode čestim razmatranjem donešenih akcionih planova ima za cilj poboljšanje postojećeg stanja. Napredak postoji, o čemu svjedoče nalazi međunarodnih organizacija kojima se u Crnoj Gori često više vjeruje od domaćih institucija.

Iako je dosta aktivnosti realizovano u cilju unapređenja stanja, predstoje brojne aktivnosti koje treba sprovesti u narednom periodu. Razmatranje akcionih planova nema za cilj da se kritikuje ili hvali rad neke institucije, već da se realno sagleda situacija. Podsjetio je da su jedna od ciljnih grupa Odbora za ljudska prava i slobode djeca sa teškoćama u razvoju, kao i osobe sa invaliditetom. Zaključio je da je realizacija Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori 2013-2017. godina, za 2015. i 2016. godinu proces i da će Odbor u Zaključku povodom njegovog razmatranja posebno istaknuti nerealizovane aktivnosti, sa namjerom da se podstaknu nadležne institucije da ih ostvare. Predsjednik Odbora se osvrnuo i na pitanje obezbjeđivanja pristupačnosti objektima licima sa invaliditetom. Podsjetio je da iako je Vlada izdvojila sredstva, nijedna od 13 prioriternih ustanova nije prilagodila svoje objekte licima sa invaliditetom u utvrđenom roku. Sada je veliki broj ustanova prilagođen, ali još uvijek nije u potpunosti riješeno ovo pitanje. Kao što Odbor za ljudska prava i slobode pruža podršku nevladinim organizacijama, posebno onim koji se bave pitanjima osoba sa invaliditetom, kao i nezavisnim institucijama, najavio je da će Odbor podržati i one institucije koje treba da realizuju pomenuti zadatak.

Nela Krnić Brković, predstavnik Kancelarije UNICEF-a u Crnoj Gori je saopštila da UNICEF mora reagovati na dopune Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti kojima je definisano da i odrasla lica mogu boraviti u dnevnim centrima za djecu sa smetnjama u razvoju. Ukazala je da je Predstavništvo UNICEF-a u Crnoj Gori podržalo izradu Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti i Strategije o razvoju sistema socijalne i dječje zaštite. Sa aspekta zaštite prava djeteta, uputili su Mišljenje Ministarstvu rada i socijalnog staranja i ukazali da takva zakonska odredba predstavlja prešedan zbog kojeg se mora reagovati, uz svo uvažavanje prava i potreba odraslih lica sa invaliditetom koji treba da imaju određene aktivnosti na dnevnoj osnovi. Zaključila je da se Zakon u tom dijelu mora mijenjati, jer saglasno međunarodnim standardima, u istom prostoru na dnevnoj osnovi ne mogu da borave djeca do 18 godina i lica iznad 18 godina. Zaključila je da su deset godina podržavali osnivanje svakog dnevnog centra u Crnoj Gori i da su sada svi eksperti koje je UNICEF konsultovao reagovali i ocijenili da takva odredba Zakona predstavlja problem u ukupnoj reformi socijalne i dječje zaštite koja je realizovana.

Član Odbora Husnija Šabović je saopštio da Ministarstvo rada i socijalnog staranja sada trpi posledice dopuna Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti kojima su propisane naknade majkama sa troje i više djece, uz ocjenu da je to iznuđen Zakon. Upitao je ko vrši nadzor nad radom dnevnih centara za djecu sa teškoćama u razvoju s obzirom da su, po njegovoj ocjeni, to postale ustanove za partijsko zapošljavanje i da u pojedinim ima više zaposlenih nego korisnika, a u nekim nijesu zaposleni logopedi, defektolozi, psiholozi. Postavio je pitanje sa kolikim finansijskim sredstvima

Ministarstvo rada i socijalnog staranja participira za boravak djece u dnevnim centrima, a sa kolikim lokalna samouprava. Smatra da treba izvršiti nadzor nad radom tih ustanova i o istom izvijestiti Odbor.

Član Odbora Zoran Miljanić je saopštio da nije riječ o iznuđenom Zakonu, već o Zakonu koji je donešen u regularnoj skupštinskoj proceduri, te ga je potrebno poštovati kao i sve ostale zakone. Ne poznaje termin iznuđenog zakona i ne želi da prejudicira odluke Ustavnog suda ili drugih institucija sistema.

Član Odbora Husnija Šabović je pojasnio da je termin iznuđeni Zakon upotrebio iz razloga što se isti, po njegovom mišljenju, ne oslanja na fiskalnu održivost budžeta. On se zapitao šta će se desiti sa majkama sa troje ili više djece koje su napustile radna mjesta kako bi ostvarile pravo na naknadu ukoliko se Zakon proglasi neustavnim.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je podsjetio da je Zakon o dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti donešen u Skupštini, ali bez procjene fiskalnog uticaja, što treba da obezbijedi svaki predlagač uz predlog zakona. Naglasio je da je sada Zakon u pravnom sistemu Crne Gore i da se mora poštovati.

Goran Kušević iz Ministarstva rada je odgovorio da bi predlagač Zakona trebalo da ponudi izlaznu strategiju u slučaju da Zakon bude proglašen neustavnim. U vezi sa evidencijama Zavoda za zapošljavanje, ukazao je i na postojanje arhivske građe i pokušaje da se na svaki mogući način dođe do kvalitetnih dokumenata neophodnih za obradu zahtjeva za naknade majkama. Ocijenio je da će ogromna sredstva biti potrebna za naknade majkama i da zbog toga ne mogu obezbijediti povećanje sredstava za materijalna davanja, iako su prošle godine povećali iznos usluga.

Trenutno u Crnoj Gori postoji deset dnevnih centara, a u toku ove godine planira se otvaranje još tri - u Tivtu, Budvi i Kotoru. Ministarstvo rada i socijalnog staranja participira sa 150 eura za boravak svakog korisnika pojedinačno u dnevnom centru, a sve ostalo je u nadležnosti lokalnih samouprava. Svako ko smatra da neki dnevni centar ne radi u skladu sa zakonom, može se obratiti Upravi za inspekcijske poslove radi vršenja inspekcijskog nadzora, a postoji i socijalna inspekcija kako bi se ispitalo stanje sa aspekta socijalne zaštite. Podsjetio je da je Zakon o socijalnoj i dječjoj zaštiti pružio mogućnost nevladinim organizacijama, vjerskim udruženjima i pojedincima da pružaju usluge socijalne zaštite, što znači da oni mogu da otvore dnevni centar za djecu sa smetnjama u razvoju i u vezi sa tim participiraju za sredstva kod države.

Takođe, naglasio je da su u izradu svih strategija i akcionih planova uključeni predstavnici nevladinog sektora. Zaključio je da treba realno koncipirati akcione planove kako bi se što bolje realizovali.

Povodom prilagođavanja objekata licima sa invaliditetom, saopštio je da su u toku tenderi za izbor najpovoljnijeg ponuđača za obezbjeđivanje pristupačnosti za Fond za zdravstveno osiguranje, Osnovni sud, Ekonomski fakultet u Podgorici i Opštu bolnicu u Nikšiću. Saopštio je da je veliki broj zahtjeva za jednokratne novčane pomoći i da veoma oprezno postupaju u vezi sa tim, a kada budu raspisani izbori neće isplatiti nijednu jednokratnu novčanu pomoć. Ministarstvo trenutno, za lica u izuzetno teškoj situaciji, odobrava novčane pomoći, koje su simbolične sume. Nakon upućenog zahtjeva za pomoć Ministarstvo traži mišljenje stručnih radnika i izlazak na teren radi potvrde činjeničnog stanja, na osnovu čega donosi odluku o dodjeli novčane pomoći.

Povodom norme da lica sa invaliditetom starija od 27 godina mogu boraviti u dnevnim centrima za djecu i omladinu, predsjednik Odbora je saopštio da je uslijed nedostatka drugačijeg rješenja, ona ustanovljena kao privremeno rješenje, na insistiranje nevladinih organizacija koje se bave zaštitom prava lica sa invaliditetom. Međutim, neophodno je ispoštovati ustanovljene standarde, u čemu očekuje razumijevanje nevladinih organizacija koja se bave ovom tematikom,

sa kojima će se raditi na prevazilaženju problema u ovoj oblasti. Pozdravio je najavljeno otvaranje prvog dnevnog centra za osobe sa invaliditetom starije od 27 godina u Nikšiću i izrazio nadu da će u narednom periodu broj ovakvih centara biti veći.

Zaključeno je da su nadležne institucije realizovale brojne aktivnosti predviđene Akcionim planom za sprovođenje Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori 2013-2017. godina, za 2015. i 2016. godinu, a da u narednom periodu akcenat treba da bude na ispunjavanju nerealizovanih obaveza, čiju će realizaciju Odbor u kontinuitetu pratiti.

Takođe, članovi Odbora su se saglasili da, u skladu sa Planom aktivnosti Odbora za 2015. godinu, u narednom periodu posjete Malu grupnu kuću u Bijelom Polju, koja je zvanično počela sa radom u novembru 2015. godine.

Povodom razmatranja Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori 2013-2017. godina, za 2015. i 2016. godinu, Odbor za ljudska prava i slobode sa 60. sjednice održane 18. februara 2016. godine podnosi

I Z V J E Š T A J

O RAZMATRANJU AKCIONOG PLANA ZA SPROVOĐENJE STRATEGIJE RAZVOJA SISTEMA SOCIJALNE I DJEČJE ZAŠTITE U

CRNOJ GORI 2013-2017. GODINA,

ZA 2015. I 2016. GODINU

Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore je, cijeneći važnim upoznavanje sa stepenom realizacije Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori za period 2013-2017. godina, u funkciji kontrolne uloge Parlamenta, u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine Crne Gore, na osnovu Plana aktivnosti Odbora za 2015. godinu, sačinjenog na osnovu:

- Rezolucije Evropskog parlamenta o Crnoj Gori od 11. marta 2015. godine,
- Izvještaja Evropske komisije o napretku Crne Gore iz oktobra 2014. godine,
- Rezolucije 2030 (2015) PSSE,
- Programa rada Vlade Crne Gore za 2015. godinu,
- aktivnosti Skupštine Crne Gore i
- jednog broja nerealizovanih aktivnosti iz Plana aktivnosti Odbora za 2014. g. na 60. sjednici, održanoj 18. februara 2016. godine, na kojoj su, pored poslanika, članova Odbora, u skladu sa članom 67 Poslovnika Skupštine Crne Gore, prisustvovali:
  - Goran Kušević, generalni direktor Direktorata za socijalnu i dječju zaštitu u Ministarstvu rada i socijalnog staranja,
  - mr Siniša Bjeković, zamjenik Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore,
  - Drago Spaić, direktor Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu,
  - Tamara Milić, načelnica Direkcije za predškolsko vaspitanje i obrazovanje, inkluzivno obrazovanje i strateško programiranje i razvoj u Ministarstvu prosvjete,
  - Nela Krnić Brković, predstavnik Kancelarije UNICEF-a u Crnoj Gori,
  - Milan Radović, koordinator programa ljudskih prava u NVO „Građanska alijansa“ i

- Kristina Ljuljđuraj, predstavница Saveza udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju “Naša inicijativa”,
a polazeći od navoda iz Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori za 2015. godinu:

*„Kada je riječ o **socijalnoj inkluziji**, u aprilu su usvojeni akcioni planovi za 2015. i 2016. godinu za primjenu Strategije za razvoj sistema socijalne i dječije zaštite za period od 2013 do 2017. Osnovan je Institut za socijalnu i dječiju zastitu. Međutim, odloženo je usvajanje značajnog sekundarnog zakonodavstva, uključujući i smjernice za akreditaciju profesionalaca i programa za socijalne usluge. Vlada je u februaru usvojila Akcioni plan za 2015. i Izvještaj za 2014. godinu o primjeni Strategije za Rome i Egipćane za period 2012 - 2016.*

Približno pola crnogorskih opština je izradilo plan za lokalnu socijalnu inkluziju. Administrativnu i fiskalnu decentralizaciju socijalnih usluga je potrebno poboljšati i osigurati dovoljan broj zaposlenih. Potrebno je uspostaviti nacionalni sistem za postizanje i praćenje usklađenosti sa standardima kvaliteta i pristupačnosti zdravstvenih i socijalnih usluga. Može se primijetiti da je došlo do povećanja broja aktivnosti koje predstavljaju alternativu institucionalizaciji, kao što je hraniteljstvo. Međutim, plan za transformaciju institucije “Mladost” u Bijeloj, koji je usvojen u julu, predstavlja razlog za zabrinutost. Usluge u okviru zajednice, koje predstavljaju alternativu institucionalizaciji moraju biti proširene za lica sa invaliditetom, lica s mentalnim smetnjama, djecu, starija lica i beskućnike. Pristup javnim ustanovama za osobe sa invaliditetom je i dalje kritičan. Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba sa invaliditetom treba da bude dovoljno zaštićen od zloupotrebe.“ (str. 53 Prevoda Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori za 2015. godinu),

realizovanjem osamnaeste aktivnosti iz Plana aktivnosti Odbora za 2015. godinu, razmotrio Akcioni plan za sprovođenje Strategije razvoja sistema socijalne i dječije zaštite u Crnoj Gori 2013-2017. godina, za 2015. i 2016. godinu.

Goran Kuševija, generalni direktor Direktorata za socijalnu i dječju zaštitu u Ministarstvu rada i socijalnog staranja dao je uvodno obrazloženje o Akcionom planu za sprovođenje Strategije razvoja sistema socijalne i dječije zaštite u Crnoj Gori 2013-2017. godina, za 2015. i 2016. godinu i informisao članove Odbora o realizovanim aktivnostima:

- pored pravilnika donijetih u 2013. i 2014. godini, zajedno sa 2015. donijeto je 10 pravilnika u skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti;
- urađeno je mapiranje i analiza usluga socijalne zaštite u svim crnogorskim opštinama i kreirana je baza lokalnih usluga socijalne zaštite;
- u 16 opština usvojeni su lokalni planovi socijalne inkluzije;
- podržane su 23 usluge socijalne zaštite u Crnoj Gori;
- u okviru Direktorata za socijalnu i dječju zaštitu uspostavljena je Direkcija za razvoj usluga, koja će se baviti pitanjima finansiranja usluga na lokalnom i državnom nivou;
- izvršena je revizija Plana transformacije Dječjeg doma „Mladost“ u Bijeloj, kojom je brisana usluga prihvatištva za djecu uzrasta od 0 do 3 godine;
- novi Plan transformacije Dječjeg doma „Mladost“ u Bijeloj donešen je u novembru 2015. godine;

- kontinuirano se sprovode aktivnosti u cilju smanjenja broja djece smještenih u ustanovama, kroz podršku biološkoj porodici i razvoj hraniteljstva;

- u 2015. godini za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom prilagođeni su sljedeći objekti: Skupština Crne Gore, Poreska uprava, Dom zdravlja u Beranama, Služba izabranog doktora za žene, Dom zdravlja u Pljevljima i zgrada laboratorije i rendgena, a radovi na prilagođavanju Centra za socijalni rad Podgorica su u završnoj fazi.

Kuševija je izvijestio Odbor da je, shodno Zakonu o dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti, 23.000 majki sa troje ili više djece podnijelo zahtjev za ostvarivanje naknade, a do sada je za oko 7.000 majki donijeto rješenje o ostvarivanju ovog prava za šta treba izdvojiti oko 1.716.000 eura. Smatra da ovo pravo nije trebalo definisati ovim Zakonom, jer se na neki način narušava smisao socijalne zaštite, te da pomenutu normu treba izmijeniti i utvrditi nekim drugim zakonom. Podsjetio je da je u skladu sa članom 6 Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti svako dužan da radom, prihodima i imovinom stvori uslove za zadovoljavanje životnih potreba i sprječavanje socijalne isključenosti.

Informisao je da će se na račun odricanja majki od prava na penziju radi primanja naknade u Fondu penzijskog i invalidskog osiguranja uštedjeti oko 5 miliona eura, jer se preko 3.000 žena odreklo prava na penziju, što će biti preusmjereno Ministarstvu za ovu namjenu, a majkama koje su ostvarivale pravo na materijalno obezbjeđenje, a koje će ubuduće primati naknade ukidanjem prava na materijalno obezbjeđenje, ta sredstva usmjeriće se na isplatu naknada majkama. Pretpostavka je da će, nakon ovih preusmjerenja, za isplatu faliti 25-26 miliona eura.

Drago Spaić, direktor Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu je informisao članove Odbora da je Zavod za socijalnu i dječju zaštitu 21. decembra 2015. donio Etički kodeks za zaposlene u socijalnoj i dječjoj zaštiti, čime je realizovana obaveza utvrđena Akcionim planom.

U raspravi su učestvovali: predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković, članovi Odbora: Husnija Šabović, Ljerka Dragičević i Zoran Miljanić, generalni direktor Direktorata za socijalnu i dječju zaštitu u Ministarstvu rada i socijalnog staranja Goran Kuševija, zamjenik Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore mr Siniša Bjeković, predstavnica Kancelarije UNICEF-a u Crnoj Gori Nela Krnić Brković, koordinator programa ljudskih prava u NVO „Građanska alijansa“ Milan Radović i predstavnica Saveza udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“, Kristina Ljuljđuraj.

Akcent u raspravi je bio na pravu na ostvarivanje naknade za majke sa troje ili više djece, utvrđenom Zakonom o dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti pa se, između ostalog, govorilo o broju podnešenih i riješenih zahtjeva, načinima rješavanja zahtjeva, neophodnim i nedostajućim sredstvima za isplatu naknada. Ukazano je da je ovaj Zakon donešen bez prethodne procjene fiskalnog uticaja, zbog čega se javljaju problemi u njegovoj primjeni.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je saopštio da su dopune Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti izazvale veliko interesovanje javnosti, pogotovo u pogledu naknada za majke sa troje ili više djece. Značajno je istaći da je, imajući u vidu ekonomsku situaciju, Zakon omogućio da veliki broj majki ostvari pravo na doživotnu naknadu. Postoje polemike o tome da li se ovim Zakonom krše ljudska prava, odnosno da li je diskriminatorski prema drugima ili nije.

Ciljevi Odbora za ljudska prava i slobode prilikom razmatranja donešenih akcionih planova su realno sagledavanje situacije i poboljšanje postojećeg stanja. Napredak postoji, o čemu svjedoče nalazi međunarodnih organizacija kojima se u Crnoj Gori često više vjeruje od domaćih institucija.

Realizacija Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori 2013-2017. godina, za 2015. i 2016. godinu je proces, a Odbor će u Zaključku

povodom njegovog razmatranja posebno istaknuti nerealizovane aktivnosti, sa namjerom da se podstaknu nadležne institucije da ih ostvare.

Predsjednik Odbora se osvrnuo i na pitanje obezbjeđivanja pristupačnosti objektima licima sa invaliditetom. Iako je Vlada izdvojila sredstva, nijedna od 13 prioriternih ustanova nije prilagodila svoje objekte licima sa invaliditetom u utvrđenom roku. Sada je veliki broj ustanova prilagođen, ali još uvijek nije u potpunosti riješeno ovo pitanje. Kao što Odbor za ljudska prava i slobode pruža podršku nevladinim organizacijama, posebno onim koji se bave pitanjima osoba sa invaliditetom, kao i nezavisnim institucijama, najavio je da će Odbor podržati i institucije koje treba da realizuju pomenuti zadatak.

Siniša Bjeković, zamjenik Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore je naveo da je instituciji Zaštitnika dostavljen veliki broj pritužbi koje se tiču diskriminacije po osnovu materinstva i po osnovu pola. Samohrani očevi se interesuju zbog čega su izuzeti iz Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti. Zaštitnik nije bio u prilici da da mišljenje i komentar na Predlog zakona, ali se sada suočavaju sa pritužbama od strane onih koji smatraju da bi trebalo da budu korisnici ovog prava, zbog čega se smatraju diskriminisanim. U prethodnoj godini su imali 5-10 ovakvih pritužbi, dok ih je sada oko 50. Zaštitnik je sa stanovišta ostvarivanja prava, odnosno zabrane diskriminacije u konkretnim slučajevima već zatražio podršku međunarodnih eksperata u vezi sa Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti. S obzirom da postoji inicijativa za ocjenu ustavnosti ovog Zakona, zamjenik Zaštitnika je upitao šta će se desiti ako se ovaj Zakon proglasi neustavnim, da li postoji neka izlazna strategija. Drugo važno pitanje tiče se statusa onih koji su dali otkaz ugovora o radu da bi koristili pravo na naknadu za majke, što je posebno problematično u privatnom sektoru.

Takođe, zamolio je sve resorne organe da posebnu pažnju posvete pravu na pristupačnost za lica sa invaliditetom s obzirom da je to pravo utuživo i može prouzrokovati ozbiljne posledice po materijalni status pravnih i fizičkih lica koja ne budu odgovorila ovoj zakonskoj obavezi. Ocijenio je da je do sada postojao vrlo kooperativan odnos lica sa invaliditetom i organizacija koje se bave zaštitom prava ovih lica.

Zamjenik Zaštitnika je informisao da se u poslednje vrijeme 50% pritužbi upućenih instituciji Zaštitnika odnosi na socijalnu pomoć i zahtjevi su veoma različiti, a Zaštitnik pokušava da usmjeri stranke na adrese nadležnih organa kod kojih bi se eventualno isto moglo ostvariti. Najčešće se to završava dodjelom jednokratnih pomoći, a određeni broj lica kojima se dodijeli jednokratna pomoć upućuje nove zahtjeve za istu. Smatra da bi ovu oblast trebalo detaljnije analizirati i da treba izvršiti analizu strukture lica koja se obraćaju sa zahtjevom za socijalnu pomoć. Takođe, neophodno je utvrditi finansijski okvir koji bi bio prva pomoć da se u ovakve situacije ne dolazi.

Nela Krnić Brković, predstavnik Kancelarije UNICEF-a u Crnoj Gori je saopštila da UNICEF mora reagovati na dopune Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti kojima je definisano da i odrasla lica mogu boraviti u dnevnim centrima za djecu sa smetnjama u razvoju. Ukazala je da je Predstavništvo UNICEF-a u Crnoj Gori podržalo izradu Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti i Strategije o razvoju sistema socijalne i dječje zaštite. Sa aspekta zaštite prava djeteta, uputili su Mišljenje Ministarstvu rada i socijalnog staranja i ukazali da takva zakonska odredba predstavlja presedan zbog kojeg se mora reagovati, uz svo uvažavanje prava i potreba odraslih lica sa invaliditetom koja treba da imaju određene aktivnosti na dnevnoj osnovi. Zaključila je da se Zakon u tom dijelu mora mijenjati, jer saglasno međunarodnim standardima, u istom prostoru na dnevnoj osnovi ne mogu da borave djeca do 18 godina i lica iznad 18 godina. Zaključila je da su deset godina podržavali osnivanje svakog dnevnog centra u Crnoj Gori i da su sada svi eksperti koje je

UNICEF konsultovao reagovali i ocijenili da takva odredba Zakona predstavlja problem u ukupnoj reformi socijalne i dječje zaštite koja je realizovana.

Kristina Ljulđuraj, predstavnic Saveza udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju „Naša inicijativa“ navodeći da je Strategija razvoja sistema socijalne i dječje zaštite veoma važna za djecu i mlade sa smetnjama u razvoju, se osvrnula na realizaciju Akcionog plana za 2013/2014 i ukazala sledeće:

- da je Akcionim planom bilo planirano da se preispita i unaprijedi visina materijalnih davanja. Nije u saznanju da li je preispitana njihova visina, ali stanje nije unaprijeđeno, jer njega i pomoć drugog lica i u 2016. godini iznosi 63 eura, a lična invalidnina, kao i 2011. godine iznosi 109 eura, dok su dječji dodaci i u 2016. kao i 2011. godine u iznosu od 19 do 30 eura što zavisi od stepena invaliditeta djeteta;

- u vezi sa pojednostavljanjem procedura za ostvarivanje prava iz socijalne i dječje zaštite, mišljenja je da nije učinjen značajan napredak, jer se korisnici svakodnevno susreću sa brojnim barijerama i veoma složenim postupcima za ostvarenje svojih prava, a nerijetko se dešava da i kada određeno lice u potpunosti ispunjava uslove za ostvarivanje određenog prava mora voditi dugotrajne postupke, jer se dešava da Centar za socijalni rad odbije zahtjeve, pa roditelji moraju voditi drugostepeni postupak pred Ministarstvom rada i socijalnog staranja, a povremeno i pred Upravnim sudom da im se prizna određeno pravo;

- u vezi sa planiranim uspostavljanjem usluga socijalne i dječje zaštite u lokalnim zajednicama, podsjećanjem da je 2010. tadašnji ministar rada i socijalnog staranja najavljiavao da će dnevni centri biti otvoreni u svim opštinama u Crnoj Gori, naglasila je da ni sada ne postoje u više od pola opština, jer prema podacima iz Izvještaja o sprovođenju Akcionog plana za realizaciju Strategije za razvoj socijalne i dječje zaštite za 2014. godinu, osnovano je devet dnevnih centara, i to u: Bijelom Polju, Nikšiću, Pljevljima, Herceg Novom, Plavu, Ulcinju, Cetinju, Beranama i Mojkovcu. Predstavnic „Naše inicijative“ je zaključila da cijene to što je Ministarstvo rada i socijalnog staranja mnogo uradilo na širenju mreže dnevnih centara, ali je neophodno veće uključivanje lokalnih samouprava.

Predložila je da se uradi kvalitetna analiza svih nerealizovanih mjera iz prethodnog perioda kako bi se uložili dodatni naponi da se iste realizuju do 2017. godine, do kada i važi sadašnja Strategija razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori.

Povodom razmatranja Akcionog plana za sprovođenje Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori 2013-2017. godina, za 2015. i 2016. godinu Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno (sa šest glasova „za“) donio sledeći

ZAKLJUČAK

1. Odbor za ljudska prava i slobode konstatuje da Ministarstvo rada i socijalnog staranja, u saradnji sa drugim državnim organima i jedinicama lokalne samouprave, u kontinuitetu preduzima brojne aktivnosti na reformi sistema socijalne i dječje zaštite, u skladu sa Strategijom razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori 2013-2017. godina i pratećim dvogodišnjim akcionim planovima, što se može utvrditi praćenjem stanja koje je Odbor realizovao u okviru svoje kontrolne funkcije, razmatranjem, u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine, Informacije o realizaciji Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori u decembru 2013. i Akcionog plana za realizaciju Strategije socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori za 2015. i 2016. godinu na 60. sjednici, 18. februara 2016.

2. Donošenjem određenih pravilnika u skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti, mapiranjem i analizom usluga socijalne zaštite u svim crnogorskim opštinama, kreiranjem baza lokalnih usluga socijalne zaštite, usvajanjem lokalnih planova socijalne inkluzije u 16 opština, podrškom za 23 usluge socijalne zaštite u Crnoj Gori, uspostavljenjem Direkcije za razvoj usluga koja će se baviti pitanjima finansiranja usluga na lokalnom i državnom nivou, tokom 2015. godine stvoreni su preduslovi za dalje poboljšanje sistema socijalne i dječje zaštite i unapređenje zaštite ugroženih kategorija stanovništva.

3. Odbor za ljudska prava i slobode ocjenjuje značajnim izvršenu reviziju Plana transformacije Dječjeg doma „Mladost“ u Bijeloj i brisanje usluge prihvatilištva za djecu uzrasta od 0 do 3 godine, što je u skladu sa međunarodnim standardima i preporukama da se djeca ovog uzrasta izmjestite iz ustanova i da im se obezbijedi alternativni smještaj, u kom pravcu se preduzimaju aktivnosti i u Crnoj Gori, o čemu svjedoče i podaci da je 2014. godine za oko 38% smanjen broj djece smještene u Dječjem domu „Mladost“ u odnosu na 2010.

Odbor preporučuje Ministarstvu rada i socijalnog staranja da u saradnji sa drugim državnim organima, nevladinim organizacijama, medijima, a uz podršku međunarodnih organizacija, prvenstveno UNICEF-a, nastavi realizaciju aktivnosti u okviru Kampanje „Svako dijete treba porodicu“ kako bi se povećao broj djece bez roditeljskog staranja smještene u hraniteljskim porodicama.

4. Cijeneći da lica sa invaliditetom predstavljaju jednu od najranjivijih kategorija društva, a polazeći od činjenice da značajan broj javnih objekata još uvijek nije prilagođen za pristup licima sa invaliditetom, iako je Vlada Crne Gore Budžetom za 2014. godinu opredijelila sredstva u iznosu od 400.000 eura, Odbor za ljudska prava i slobode poziva nadležne državne organe da preduzmu sve neophodne mjere i u najkraćem mogućem roku realizuju aktivnosti utvrđene Akcionim planom za prilagođavanje 13 prioriternih objekata u javnoj upotrebi za pristup, kretanje i upotrebu licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom.

5. Odbor za ljudska prava i slobode naročito ističe i naglašava potrebu realizacije svih aktivnosti i mjera koje su utvrđene Akcionim planom za realizaciju Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori za 2013. i 2014. godinu i zahtijeva od nadležnih organa da posebnu pažnju posvete analizi mjera na koje je na samoj sjednici ukazala predstavnica Udruženja roditelja djece i omladine sa smetnjama u razvoju „Naša inicijativa“, a koje se odnose na:

- preispitivanje i unapređivanje visine materijalnih davanja;
- pojednostavljivanje procedura za ostvarivanje prava iz socijalne i dječje zaštite i
- uspostavljanje usluga socijalne i dječje zaštite u lokalnim zajednicama (na primjer dnevni centri).

Stoga, Odbor za ljudska prava i slobode podstiče nadležne institucije da ulože dodatne napore na realizaciji ovih aktivnosti i mjera.

6. Odbor za ljudska prava i slobode ukazuje da je dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti koje se odnose na ostvarivanje prava na naknadu majkama sa troje ili više djece koje ispunjavaju propisane uslove, narušen smisao socijalne zaštite i Strategija razvoja sistema socijalne i dječje zaštite u Crnoj Gori za period 2013-2017. godina, zasnovana na principima: jednakih mogućnosti za sve građane, razvijanju mehanizama zabrane socijalnog isključivanja i diskriminacije, jer je na osnovu člana 6 Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti svako dužan da radom,

prihodima i imovinom stvori uslove za zadovoljavanje životnih potreba i sprječavanje socijalne isključenosti. Na račun odricanja majki od prava na penziju radi primanja naknade u Fondu penzijskog i invalidskog osiguranja uštedjeće oko 5 miliona eura, jer se preko 3.000 žena odreklo prava na penziju, što će biti preusmjereno Ministarstvu za ovu namjenu, a majkama koje su ostvarivale pravo na materijalno obezbjeđenje, a koje će ubuduće primati naknade ukidanjem prava na materijalno obezbjeđenje, ta sredstva usmjeriće se na isplatu naknada majkama. Pretpostavka je da će, nakon ovih preusmjerenja, preko Budžetom utvrđenog iznosa, za isplatu faliti 25-26 miliona eura.

U saznanju da je instituciji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore dostavljen veliki broj pritužbi koje se tiču diskriminacije po osnovu materinstva i po osnovu pola, zbog čega su zatražili pojašnjenje od međunarodnih eksperata u vezi sa pomenutom odredbom Zakona, kao i zbog problema nastalih u primjeni Zakona prouzrokovanih nepostojanjem prethodne procjene fiskalnog uticaja zbog čega će se raditi rebalans Budžeta zbog nedostajućih oko 26 miliona eura za ovu namjenu, Odbor je mišljenja da je potrebno preispitati postojeće zakonsko rješenje.

7. Imajući u vidu izlaganje predstavnice Kancelarije UNICEF-a u Crnoj Gori koja je saopštila da je povodom Zakona o dopunama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti, donešenog 31. jula 2015. godine kojim je propisano da i odrasla lica sa invaliditetom mogu boraviti u dnevnim centrima za djecu sa smetnjama u razvoju, UNICEF uputio Mišljenje Ministarstvu rada i socijalnog staranja kojim su ukazali da takva zakonska odredba predstavlja presedan zbog kojeg se mora reagovati, jer saglasno međunarodnim standardima i mišljenju eksperata koje je UNICEF konsultovao, u istom prostoru na dnevnoj osnovi ne mogu da borave djeca do 18 godina i lica iznad 18 godina, Odbor za ljudska prava i slobode je, uz svo uvažavanje prava i potreba odraslih lica sa invaliditetom, mišljenja da treba pristupiti izmjenama Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti u ovom dijelu.

8. Odbor za ljudska prava i slobode je zaključio da članovi Odbora posjete Malu grupnu kuću u Bijelom Polju, ustanovu namijenjenu djeci sa smetnjama u razvoju bez roditeljskog staranja ili čijim je roditeljima oduzeto to pravo, koja je počela sa radom u novembru 2015. godine kao jedan od novih servisa socijalnih usluga. Planirano je da se posjeta, čiji je cilj upoznavanje članova Odbora sa načinom na koji funkcioniše ova socijalna usluga u Crnoj Gori, realizuje u prvoj polovini 2016. godine.

9. Imajući u vidu važnost uspostavljanja mehanizama koji garantuju adekvatan nivo socijalne i dječje zaštite, Odbor za ljudska prava i slobode će i ubuduće nastaviti da prati realizaciju Strategije razvoja sistema socijalne i dječje zaštite i akcionih planova za njeno sprovođenje, kao i realizaciju ovog Zaključka Odbora.

10. Odbor za ljudska prava i slobode dostaviće Zaključak Kolegijumu predsjednika Skupštine Crne Gore, Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore i Ministarstvu rada i socijalnog staranja, na dalji postupak.

DRUGA TAČKA- Donošenje Odluke o Kontrolnom saslušanju Koordinatora Koordinacionog odbora za praćenje implementacije Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori sa posebnim osvrtom na Kamp Konik I i II na temu: “Implementacija Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori sa posebnim osvrtom na Kamp Konik”

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je podsjetio da je Planom aktivnosti Odbora za 2015. godinu utvrđeno Kontrolno saslušanje koordinatora Koordinacionog odbora za praćenje implementacije Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori sa posebnim osvrtom na Kamp Konik I i II na temu: „Implementacija Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori sa posebnim osvrtom na Kamp Konik“. Takođe, Odbor u kontinuitetu posvećuje pažnju pitanjima raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori i do sada je realizovao veliki broj aktivnosti u ovoj oblasti.

Predsjednik Odbora je napomenuo da je, kako bi se realizovala ova aktivnost, neophodno da, u skladu sa članom 75 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor većinom glasova od ukupnog broja članova donese odluku o kontrolnom saslušanju.

Predložio je da se kontrolno saslušanje održi 29. februara (ponedjeljak) 2016. godine sa početkom u 12 sati.

U skladu sa članom 67 stav 2 Poslovnika Skupštine na sjednicu će biti pozvani:

- Iz institucije Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Šučko Baković,
- Iz Ministarstva za ljudska i manjinska prava, ministar dr Suad Numanović,
- Iz Ministarstva unutrašnjih poslova, ministar mr Raško Konjević,
- Iz Uprave za zbrinjavanje izbjeglica, direktor Željko Šofranac,
- Iz Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori, šef Delegacije, izvanredni i opunomoćeni ambasador Mitja Drobnič,
- Iz Komesarijata Ujedinjenih nacija za izbjeglice (UNHCR), šef Kancelarije, g. Mustafa Server Caylan i
- Iz NVO „Građanska alijansa“, predsjednik Boris Raonić.

Članovi Odbora su jednoglasno (sa šest glasova „za“) donijeli Odluku o Kontrolnom saslušanju Koordinatora Koordinacionog odbora za praćenje implementacije Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori sa posebnim osvrtom na Kamp Konik I i II, ministarke rada i socijalnog staranja Zorice Kovačević, na temu: “Implementacija Strategije za trajno rješavanje pitanja raseljenih i interno raseljenih lica u Crnoj Gori sa posebnim osvrtom na Kamp Konik”, koje će biti održano 29. februara (ponedjeljak) 2016. godine sa početkom u 12 sati.

O ovoj Odluci, shodno članu 75 stav 4 Poslovnika Skupštine Crne Gore, biće obaviješteni predsjednik i potpredsjednici Skupštine Crne Gore, kao i lica koje se poziva na kontrolno saslušanje.

TREĆA TAČKA- Zahtjevi Ministarstva za ljudska i manjinska prava za imenovanje članova radnih grupa za izradu Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama i Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije, br. 00-63-8/16-1 od 19. januara 2016. godine i br. 00-63-8/16-3 od 10. februara 2016.godine

Povodom Zahtjeva Ministarstva za ljudska i manjinska prava za imenovanje članova Radne grupe za izradu Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o manjinskim pravima i slobodama, br. 00-63-8/16-1 od 19. januara 2016. godine, Odbor za ljudska prava i slobode je odlučio da predstavnici Odbora u Radnoj grupi budu Husnija Šabović i Rešad Sijarić, članovi Odbora.

Takođe, povodom Zahtjeva Ministarstva za ljudska i manjinska prava za imenovanje člana Radne grupe za izradu Nacrta zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije, br. 00-63-8/16-3 od 10. februara 2016.godine, Odbor je odlučio da predstavnik Odbora bude Vuk Roćen, član Odbora.

ČETVRTA TAČKA- Usvajanje Izvještaja i Informacije o aktivnostima Odbora za ljudska prava i slobode u decembru 2015. i januaru 2016. godine:

- (1) Izvještaj o učešću člana Odbora za ljudska prava i slobode Rešada Sijarića na Konferenciji “Sveobuhvatan humanitarni i politički odgovor na migracije i izbjegličku krizu u Evropi”, održanoj u Nacionalnoj skupštini Francuske u Parizu 16. decembra 2015. godine i
- (2) Informacija o učešću predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića na Međuministarskom sastanku na temu „Zaštita djece od nasilja i iskorišćavanja“, održanom u Vladi Crne Gore 29. januara 2016. godine

Članovi Odbora za ljudska prava i slobode jednoglasno su prihvatili Izvještaj o učešću člana Odbora za ljudska prava i slobode Rešada Sijarića na Konferenciji “Sveobuhvatan humanitarni i politički odgovor na migracije i izbjegličku krizu u Evropi”, održanoj u Nacionalnoj skupštini Francuske u Parizu 16. decembra 2015. godine i Informaciju o učešću predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića na Međuministarskom sastanku na temu „Zaštita djece od nasilja i iskorišćavanja“, održanom u Vladi Crne Gore 29. januara 2016. godine.

Odlučeno je da, u skladu sa uobičajenom praksom, Izvještaj i Informacija budu sastavni dio Zapisnika sa 60. sjednice Odbora.

Takođe, odlučeno je da se Izvještaj o učešću člana Odbora za ljudska prava i slobode Rešada Sijarića na Konferenciji “Sveobuhvatan humanitarni i politički odgovor na migracije i izbjegličku krizu u Evropi”, održanoj u Nacionalnoj skupštini Francuske u Parizu 16. decembra 2015. godine, u skladu sa članom 210 Poslovnika Skupštine Crne Gore dostavi Odboru za međunarodne odnose i iseljenike.

PETA TAČKA- TEKUĆA PITANJA

U okviru tekućih pitanja, predsjednik Odbora je informisao članove o pozivu za učešće na Konferenciji „Sloboda izražavanja i odgovornost medija“, koja se održava u hotelu „Splendid“ u Budvi, 22. i 23. februara 2016. godine, koji je članovima Odbora uputio predsjednik Skupštine Crne Gore. Zamolio je da članovi Odbora zainteresovani za učešće na Konferenciji o istom

informišu Sekretarijat Odbora za ljudska prava i slobode radi prijave njihovog učešća. Informisao je da je članica Odbora Snežana Jonica prethodno putem e-maila prijavila svoje učešće na Konferenciji.

Sjednica je završena u 11 sati i 50 minuta.

****

SASTAVNI DIO ZAPISNIKA SU:

(1) Izvještaj o učešću člana Odbora za ljudska prava i slobode Rešada Sijarića na Konferenciji „Sveobuhvatan humanitarni i politički odgovor na migracije i izbjegličku krizu u Evropi”, održanoj u Nacionalnoj skupštini Francuske u Parizu 16. decembra 2015. godine i

(2) Informacija o učešću predsjednika Odbora za ljudska prava i slobode dr Halila Dukovića na Međuministarskom sastanku na temu „Zaštita djece od nasilja i iskorišćavanja“, održanom u Vladi Crne Gore 29. januara 2016. godine.

****

IZVJEŠTAJ

O UČEŠĆU ČLANA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE REŠADA SIJARIĆA NA KONFERENCIJI „SVEOBUHVATAN HUMANITARNI I POLITIČKI ODGOVOR NA MIGRACIJE I IZBJEGLIČKU KRIZU U EVROPI”, ODRŽANOJ U NACIONALNOJ SKUPŠTINI FRANCUSKE, U PARIZU

16. DECEMBRA 2015. GODINE

Poslanik Rešad Sijarić, član Odbora za ljudska prava i slobode crnogorskog Parlamenta učestvovao je na Konferenciji „Sveobuhvatan humanitarni i politički odgovor na migracije i izbjegličku krizu u Evropi“ koja je održana 16. decembra 2015. godine u Nacionalnoj skupštini Francuske u Parizu, u organizaciji Odbora za migracije, izbjeglice i raseljena lica Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope u saradnji sa PSSE Odsjekom za podršku parlamentarnim projektima, a uz podršku Evropske unije.

Takođe, iz crnogorskog Parlamenta na Konferenciji u Parizu učestvovao je i šef delegacije Skupštine CG u PSSE, dr Predrag Sekulić u svojstvu zamjene člana Odbora za migracije, izbjeglice i raseljena lica Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope. Prije dolaska na Konferenciju u Parizu, šef Delegacije Skupštine Crne Gore u Parlamentarnoj skupštini Savjeta Evrope (PSSE) posjetio je sa članovima Delegacije Prihvatišta za strance u Spuzu. Posjeta je organizovana povodom obilježavanja 18. decembra - Međunarodnog dana migranata, a u cilju upoznavanja sa radom, smještajnim i drugim kapacitetima Prihvatišta. Organizovanjem posjete članovi Delegacije Skupštine u PSSE pridružili su se aktivnostima koje Parlamentarna skupština Savjeta Evrope, posredstvom Odbora za migracije, izbjeglice i raseljena lica, organizovala u sedmici prije održavanja Konferencije, a u cilju obilježavanja Međunarodnog dana migranata.

Konferencija je održana u Nacionalnoj skupštini Francuske, a otvorio je Thierry Mariani-a (Francuska, EPP/CD), predsjednik Odbora za migracije, izbjeglice i raseljena lica Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope, a učesnicima Konferencije se obratila i Anne Brasseur (Luksemburg, ALDE), predsjednica Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope. Takođe, prisutnima se obratio i Irakli Chikovani (Gruzija, ALDE), predsjedavajući Pododbora za integracije.

Istaknuto je da je izbjeglička kriza tragedija koja je pogodila Evropu, da se ne može biti ravnodušno na tragediju u Mediteranu kao i da je tim ljudima potrebno obezbijediti osnovna ljudska prava ali da nikako te osobe ne treba dovoditi u vezu sa teroristima. Konferencija bi trebalo da omogući da se odrede zemlje prihvata, tranzita i zemlje odredišta, a ciljevi same Konferencije sadržani su u njenom naslovu - pronaći konkretna rešenja od strane EU i PSSE na evropskom i globalnom nivou. Kampanja na ovu temu u Evropi pokrenuta je i od OUN-a.

Takođe je važnim ocijenjeno obezbjeđivanje spoljnih granica. Iskazana je potreba integracije država Evrope i nacionalnih parlamenata u propisivanju procedura u zemljama prihvata, tranzita i odredišta.

Thierry Mariani-a (Francuska, EPP/CD), predsjednik Odbora za migracije, izbjeglice i raseljena lica Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope je između ostalog ukazao na potrebu donošenja novih rešenja da bi se mogli nositi sa trenutnom izbjegličkom krizom koja će potrajati. Takođe je potrebno razviti plan za buduća djelovanja nacionalnih parlamenata i institucija, jer nije dovoljno riješiti trenutne problem, moraju se naći dugoročna rješenja. Naglasio je posebno da treba izbjegavati izjednačavanje migranata sa teroristima.

Ključ za rešenje problema je u uspostavljanju sigurnosti i poštovanju ljudskih prava u zemljama porijekla kako bi se izbjegli dalji masovni ulasci, odnosno prilivi migranata u budućnosti.

Identičnog mišljenja je i Anne Brasseur (Luksemburg, ALDE), predsjednice Parlamentarne skupštine Savjeta Evrope, koja je u uvodnom obraćanju, zahvaljujući se predstavnicima nacionalnih parlamenata zemalja dočeka migranata, istakla da je rešavanje pitanja migracione kriz danas najprioritetnije, da nas danas jako okupira i na nacionalnom i na međunarodnom planu. ISIS, Turska, Španija, Grčka sve su to, po njenim riječima, za sve nas veoma zabrinjavajuće krize za koje ne treba mnogo da se zapali vatra. Najavila je organizovanje komisije od strane SE za granicu Turska –Sirija sastavljenu od šefova nacionalnih delegacije u SE. Ukazala je i na neviđeni politički pritisak u međunarodnoj javnosti zbog čega je neophodno svađu pretvoriti u dijalog i u tom cilju organizovati konferenciju sa predstavnicima parlamenata zemalja članica SE. Humanitarna kriza je globalna i to se odražava i na ekonomsku, političku i ukupnu stabilnost. Ocijenila je da se mora razvijati zajednička politika sa održivim rešenjima. Šengen je doveden u pitanje. Potrebno je rekonstruisati barijere u mentalitetu i uspostaviti demokratski sistem i odgovornost zemalja zbog razvijanja nestabilnosti u svijetu.

Potrebno je pomoći zemljama porijekla-Turska, Liban, Jordan Sirija i s tim u vezi razviti ulogu OUN-a kod svih zemalja u Evropi. Svim izbjeglim obezbijediti ista prava i beneficije, ohrabriti države za donošenje mjera za prihvatanje izbjeglica, ne dozvoliti diskriminaciju i ksenofobiju. Moramo, istakla je, pružiti podršku i ona mora biti hitna, uspostavljanjem bolje koordinacije sa međunarodnim finansijskim institucijama Ovo je pitanje kompleksno: i finansijsko, vojno, političko i kulturno. Moraju se razviti mehanizmi podrške, naročito prema djeci, ženama, svima koji su na ovoj putanji, da prime lijekove, hranu, smještaj. Finasije su u centru prijema, zato su značajna uključivanja Banke SE, Investiciono razvojne banke sa finansijskom podrškom zemljama prihvata.

Jacques Attali, profesor, pisac, ekonomista i državni savjetnik (Francuska) je istakao da se za problem migracija i izbjeglica mora imati demokratski pristup, a poslanik Parlamenta Jordana i bivši ministar rada, gđin Amjad Majali je istakao da je ovo kompleksan problem koji je izazvao konfuziju u regionu i velike posledice. Zbog toga je potrebno ohrabriti međunarodnu zajednicu da usvoji programe zato što su dešavanja sa “Arapskim proljećem” izazvala odsustvo demokratije i za posledicu veliki broj izbjeglica. Jordan je pretrpio velike posledice, 1 300 000 izbjeglica što se odrazilo na ekonomiju Jordana sa milijardama dolara troška,. Slično je i u Libanu. Smatra da i sve druge države treba da otvore granice i podijele odgovornost za prihvatanje izbjeglica.

*****

U prvoj sesiji na temu „Zabrinutosti i moguća kratkoročna/srednjeročna rješenja“ pored Amjad Majali, poslanika Parlamenta Jordana i bivšeg ministra rada, učestvovao je i Georgios Pallis član Komiteta za državnu administraciju, javni red i pravdu Parlamenta Grčke, Meho Omerović, predsjednik Odbora za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova Narodne skupštine Republike Srbije, Lotta Finstorp, član Odbora za socijalno osiguranje Parlamenta Švedske i predstavnik parlamenta Mađarske.

Predstavnik grčkog Parlamenta ukazao je na aralmanntnu situaciju na ostrvu Lezbos kao i da ne mogu čekati da se riješi situacija u Jordanu i Libanu. Evropa mora ponuditi prostor i rešenje situacije. Mora se obezbijediti prihvatanje izbjeglica i rasterećenje Grčke. Svakako imati u vidu da izbjegličku krizu prati i ekonomska kriza zbog čega za države duž granice izbjegličke rute treba uspostaviti sistem sa objektivnim kriterijumima.

Meho Omerović, predsjednik Odbora za ljudska i manjinska prava i ravnopravnost polova Narodne skupštine Republike Srbije je u svom izlaganju istakao da je kao region okružen državama članicama Evropske unije, Zapadni Balkan tranzitno područje za iregularne migrantne tokove između država članica EU i potpisnica Šengena. Zapadnobalkanska ruta najvećim dijelom je u funkciji tranzitnog toka migranata

koji na teritoriju EU ulaze preko grčko-turske granice i nastavljaju dalje ka državama EU. Republika Srbija našla se na ruti migranata koji ulaze prvenstveno sa teritorije Makedonije, ali teritorije Bugarske, tranzitiraju preko teritorije Srbije da bi ušli na teritoriju EU preko srpsko-mađarske i srpsko-hrvatske granice.

Iako u osnovi tranzitna zemlja, Srbija ispunjava sve standarde u pogledu zaštite migranata. Od početka migracione krize Vlada Republike Srbije izabrala je proaktivan pristup kako bi se obezbijedila adekvatna zaštita i pomoć onima u nevolji i pokazala spremnost da se, u granicama svojih mogućnosti, suoči sa situacijom velikog priliva migranata.

Čine se ogromni naponi da migrantima tokom boravka u Srbiji bude pružena adekvatna pomoć, omogućen odgovarajući prihvata, privremeni smještaj, zdravstvena zaštita, pomoć u hrani i lijekovima, kao i sve informacije o proceduri azila, uz puno poštovanje njihovih ljudskih prava. Istovremeno se čine naponi na pojačanoj kontroli granice i sprečavanju kriminalnih aktivnosti krijumčara i trgovaca ljudima.

Prepoznajući potrebu hitnog i koordinisanog djelovanja, Vlada Republike Srbije je 18. juna 2015. god. osnovala Radnu grupu za rešavanje problema mješovitih migracionih tokova koji čine ministri pet resornih ministarstava i komesar Komesarijata za izbjeglice i migracije.

Kako bi se odgovorilo na povećan priliv migranata i obezbijedili uslovi za njihovo evidentiranje, ali i dodatni kapaciteti za njihov smještaj kako na pravcima kretanja, tako i u slučaju dužeg zadržavanja, otvoreno je dodatnih 13 centara.

Srbija ulaže maksimalne napore da sve migrante, kojih je od početka godine bilo više od 600 000 iz čak 107 država, registruje, uzme im biometrijske podatke i omogući im efikasan pristup sistemu azila.

Prema podacima Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije, ove godine u odnosu na prethodnu otkriveno je 20 puta više iregularnih migranata. U poslednjih nekoliko nedelja u Srbiju dnevno pristiže više od 4 000 izbjeglica, što je dva do tri puta manje nego ranije. Dvije trećine svih migranata koji su tokom ove godine prošli kroz Srbiju bili su muškarci, dok je maloljetnih osoba bilo oko 150 000. Najveći broj migranata je iz Sirije i Avganistana, ali gotovo svi oni ne žele da zatraže azil u Srbiji. U prilog tome govori i činjenica da je svega 15 njih čekalo zakonsku proceduru i dobilo azil u Srbiji.

Ključno pitanje je da li Evropa pravi razliku između migranata koji imaju pravo da zatraže azil u EU i onih koji na to pravo nemaju. S tim u vezi u Srbiji se susreću sa sledećim pitanjima:

Šta raditi s osobama koje nemaju pravo da zatraže azil u EU? Da li ih zaustaviti, jer ako nemaju pravo da zatraže azil onda se sistem efikasnog azila na njih ne može primijeniti. Kako ih vraćati i gdje ih vraćati, pošto neki od njih tvrde da su ugroženi i kako uspostaviti tu vrstu kontrole?

Smatra da Srbija ulaže maksimalne napore da sve migrante fotografiše, da im uzme otiske prstiju i pune biometrijske podatke. Međutim, postavlja se pitanje šta je sa bazama podataka sa kojima se uzeti podaci mogu uporediti i to u kratkom roku od nekoliko minuta.

Stoga je potrebno da se migrant registruju već u Grčkoj. Razmjena podataka, u smislu prevencije, je veoma važna, posebno kada je riječ o ljudima koji kasnije mogu biti teroristička prijetnja za Evropu.

Pored navedenih otvorenih pitanja, Meho Omerović je istakao da ovakav razvoj situacije stvara pritisak na državne institucije koje se bave upravljanjem migracijama kako u organizacionom tako i u finansijskom pogledu jer upravljanje migracijama predstavlja kompleksan proces koji zahtijeva plansko i organizovano postupanje, kao i koordinisan pristup i kontinuiranu saradnju svih relevantnih organa.

Stoga je potrebna pomoć šire javnosti i donatorske zajednice u vezi potreba migranata i zemalja koje se nalaze na ruti Zapadnog Balkana, a nemaju pristup postojećim fondovima namijenjenih za rešavanje ovakvih pitanja.

Gđa Lotta Finstorp, član Komiteta za socijalno osiguranje Parlamenta Švedske je u svom uvodnom izlaganju istakla da sistem azila u njihovoj zemlji ima dobru reputaciju. Imaju redukovani broj prijema izbjeglica. Postoje četiri pravilnika o azilu Takođe imaju razvijen sistem prihvata. Nemaju masovnog priliva izbjeglica. Predložila je da zemlje EU uspostave odgovoran odnos prema izbjeglicama.

U diskusiji nakon uvodnih izlaganja u koji se uključio veliko broj predstavnika država članica SE i onih koje to nijesu (Mađarska, Grčka, Italija, Poljska, Maroko, Liban, Jordan, Gruzija...) izlaganje je imao i Poslanik Rešad Sijarić, član Odbora za ljudska prava i slobode crnogorskog Parlamenta koji je predstavio situaciju u Crnoj Gori u vezi sa izbjegličkom krizom i migracionim tokovima.

****

I poslanik Sijarić je skrenuo pažnju da smo svi, kako se to toliko puta čulo na Konferenciji, poslednjih mjeseci svjedoci velikog talasa izbjeglica, da se na stotine hiljada lica iz Sirije, Avganistana i Iraka uputilo preko Sredozemnog mora, bježeći iz konfliktnih zona radi spašavanja sopstvenih života. Po međunarodnom pravu ova lica mogu da traže azil, shodno Konvenciji iz 1951. godine, a države su u obavezi da im obezbijede adekvatan tretman. Region Jugoistočne Evrope je posebno pogođen talasom izbjeglica zbog čega je veliki pritisak i na vlade ovih zemalja. U saznanju smo da je UNHCR zabrinut zbog najnovijih ograničenja duž granica nekoliko država, jer podizanje ograda nije rješenje za izbjegličku krizu. Takvi postupci mogu navesti izbjeglice da krenu na još opasnije prelaskе granica i budu izloženi krijumčarenju ljudi.

Prava izbjeglica moraju se poštovati i u rješavanju njihovih pitanja sve evropske države moraju djelovati zajednički, jer je potreban sveobuhvatan pristup. Takođe, potrebno je poboljšati uslove prihvata u zemljama u koje izbjeglice dolaze, jer se ne smije dozvoliti da se izbjeglice suočavaju sa novim prijetnjama.

Evropa se danas suočava sa najvećom humanitarnom krizom od Drugog svjetskog rata, a o njenom obimu i intenzitetu najbolje svjedoči činjenica da je Šengenski sistem, kako se čulo na Konferenciji, kao jedna od najznačajnijih tekovina evropske integracije doveden u pitanje. Uz to, sa najviših adresa mogu se čuti i pesimistički tonovi o budućnosti same Evropske unije.

Dok Unija još uvijek traga za formulom održivog rješenja, Zapadni Balkan se sve više prepoznaje kao jedan od ključnih partnera u stabilizaciji krize.

Postoji mogućnost da se migrantska ruta preusmjeri preko Crne Gore što predstavlja dodatni razlog da se ovim pitanjem bavimo u Crnoj Gori.

Iskustvo Crne Gore u izbjegličkim krizama iz vremena raspada bivše Jugoslavije, a i kasnije, čini Crnu Goru spremnom i za nove izazove. Crna Gora te izazove nije čekala, već im je išla u susret, temeljno se pripremajući za eventualni priliv migranata.

Vlada Crne Gore je u novembru usvojila Plan djelovanja u slučaju mogućeg priliva izbjeglica i migranata koji ima za cilj da obezbijedi najveće moguće poštovanje ljudskih prava izbjeglica i migranata u Crnoj Gori, a njime su planirane i mjere kako bi se ostvarila bliska saradnja sa susjednim zemljama, zemljama moguće destinacije, kao i sa zemljama porijekla, tamo gdje se to smatra potrebnim i u skladu sa međunarodnim obavezama Crne Gore. Planom su obuhvaćeni svi aspekti eventualnog priliva migranata: lokacije mogućih prelaza na granicama Crne Gore, logistički centri, evidencija, ljudski resursi, smještajni kapaciteti, bezbjednosna pitanja, zdravstvena i socijalna zaštita, pravna pomoć i transport.

Formiran je Koordinacioni odbor i Operativni tim za implementaciju Plana, u čemu će Crnoj Gori podršku dati UNHCR i Međunarodna organizacija za migracije u skladu sa njihovim mandatom.

U fokusu pažnje nadležnih organa biće ljudska prava migranata, a sva lica koja budu radila na terenu biće obavezna da poštuju humanitarne principe, posebno načela nepristrasnosti, neutralnosti, nezavisnosti i humanosti. Posebna pažnja mora biti posvećena majci i djetetu, za koje će biti formiran poseban ugao, što korespondira sa preporukama Foruma ministara pravde i unutrašnjih poslova Evropske unije i Zapadnog Balkana, održanog u Sarajevu.

Podsjetio je na zajedničku ocjenu ministara pravde i unutrašnjih poslova Evropske unije od 8. oktobra 2015. u Luksemburgu, na kojoj su učestvovali i ministri država Zapadnog Balkana kada je saopšteno da svi moramo biti spremni na krizu koja će potrajati i deceniju. U tom smislu, Vlada Crne Gore i država Crna Gora spremno dočekuju eventualni priliv izbjeglica i migranata. U ovoj spremnosti, ne treba gubiti iz vida potrebu za podrškom Evropske unije državama našeg regiona koje su pogođene izbjegličkom krizom, jer im je potrebna osnovna humanitarna pomoć, ali i pomoć u izgradnji prijemnih i smještajnih kapaciteta.

Za Crnu Goru su posebno značajne odredbe Deklaracije kojima se prepoznaje značaj uključivanja MARRI Inicijative i ostvarivanja ciljeva Deklaracije, kao jedinstvene inicijative za države iz regiona Zapadnog Balkana, koja za cilj ima promovisanje tješnje regionalne saradnje i sveobuhvatnog, zajedničkog i usklađenog pristupa pitanjima azila, migracija, kontrole granica i viznog režima.

Stabilnost, kvalitetno upravljanje i zajedničko djelovanje ključni su pravci daljeg razvoja sistema upravljanja migracijama i izbjegličkom krizom na nivou Evropske unije, država Zapadnog Balkana i Istočnog Mediterana. Crna Gora će u suočavanju sa migrantskom krizom poštovati i pratiti politiku država članica Evropske unije, prilagođavajući svoje mehanizme svim okolnostima koje ta situacija nosi sa sobom.

Činjenica je da neke zemlje Evropske unije i Balkana nijesu na pravi način odgovorile na krizu pribjegavajući mjerama koje nijesu humane i nijesu u skladu sa evropskim demokratskim vrijednostima, iako je u pojedinim zemljama odnos prema izbjeglicama bio različit, što su neprihvatljivi postupci. S druge strane, bilo je zemalja koje su postupale veoma humano i u skladu sa međunarodnim izbjegličkim pravom, pokazujući na taj način svoj demokratski kapacitet. Imajući u vidu da su izbjeglice posebno ranjiva grupa ljudi, naročito žene i djeca, stari i bolesni, odnos prema ovim licima mora biti human i civilizovan. Aktuelnu situaciju karakteriše i dalje veliki broj novopridošlih lica što uzrokuje preopterećenost azila i prihvatnih centara u zemljama prijema i tranzita.

Ipak u državama prijema i tranzita prisutni su legitimni razlozi za zabrinutost zbog prihvata migranata i izbjeglica. Takođe, prisutan je strah od terorizma, pri čemu terorizam i drugi problemi vezani za bezbjednost ne smiju da umanjuju ostvarivanje svih ljudskih prava, uključujući i prava migranata i izbjeglica.

Crna Gora u svojoj istoriji više puta pokazala visok nivo solidarnosti i humanosti primajući veliki broj izbjeglica. Posmatrano s aspekta ljudskih prava i sloboda, veoma je značajno što je Crna Gora kao članica i potpisnica konvencija i protokola o statusu izbjeglica uglavnom uskladila svoje zakonodavstvo sa pravnom tekovinom Evropske unije. Važeći Zakon o azilu uređuje principe, uslove i postupak za azil, priznavanje statusa izbjeglica i odobravanje dodatne i privremene zaštite.

****

U popodnevnoj sesiji na temu "Održiva rješenja i saradnja sa zemljama porijekla i prvog azila" govorili su predsjedavajući i članovi relevantnih komiteta nacionalnih parlamenata, članice i nečlanice PSSE, uključujući parlamente B I H, Danske, Grčke, Italije, Mađarske, Srbije, Jordana, Maroka, Libije, Turske, Švedske i Poljske.

Ocijenjeno je da mediji doprinose da se migranti izjednačavaju sa teroristima za šta se koriste i tragični događaji u Parizu kao ekstremno negativni. Kontradiktorno je ono što se dešava zbog čega svi u diskusijama treba da podrže toleranciju i solidarnost. To su osjećanja i radnje koje treba da dovedu do saradnje i zapravo su to ključne riječi i moguće poruke Konferencije: *tolerancija, solidarnost i integracija*.

Dogovoreno je da zaključci Konferencije budu objavljeni i korišteni u narednom radu PSSE na ovom polju.

****

INFORMACIJA
O UČEŠĆU PREDSEDNIKA ODBORA ZA LJUDSKA PRAVA I SLOBODE
DR HALILA DUKOVIĆA NA
MEĐUMINISTARSKOM SASTANKU NA TEMU
„ZAŠTITA DJECE OD NASILJA I ISKORIŠĆAVANJA“,
održanom 29. januara 2016. godine

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković učestvovao je na Međuministarskom sastanku na temu "Zaštita djece od nasilja i iskorišćavanja", održanom 29. januara 2016. godine u konferencijskoj sali Vlade Crne Gore. Sastanak su organizovali Vlada Crne Gore i Predstavništvo UNICEF-a u Crnoj Gori.

Sastankom je predsjedavao potpredsjednik Vlade Crne Gore za politički sistem, unutrašnju i vanjsku politiku, Duško Marković. Potpredsjednik Marković je govorio o značaju međuministarske/međusektorske saradnje u borbi protiv nasilja nad djecom i drugih oblika eksploatacije. Istakao je da integrisano funkcionisanje svih institucija na unapređenju mehanizama za ostvarivanje prava djece smatra ključnim osloncem u zaštiti djece od nasilja i eksploatacije, a ukoliko nema rezultata, to može biti jedan od mogućih problema u sistemu. Naglasio je da je pitanje položaja djeteta značajno s aspekta

ukupnog razvoja društva i podsjetio da je UNICEF sa svojim snažnim mogućnostima bio važan partner u sprovođenju Vladinih politika u ovoj oblasti. Smatra da sa takvim politikama treba nastaviti i u narednom periodu u cilju stvaranja društvenog ambijenta prepoznatog kao prijateljsko dječje okruženje.

Potpredsjednik Marković je zaključio da zaštita djece od nasilja i eksploatacije podrazumijeva nepodijeljen proaktivni pristup nadležnih resora i zahtijeva hitnost u postupanju i izrazio očekivanje da će se organizovati sastanci na odgovarajućem nivou dva puta godišnje kako bi se pratila efikasnost i sazrijevanje institucija koje se bave brigom o djeci.

Ministarka rada i socijalnog staranja Zorica Kovačević je govorila o preuzetim obavezama, politikama i praksama Crne Gore u oblasti zaštite od nasilja u porodici i nasilja nad djecom, dok je šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori Benjamin Perks govorio o nasilju i drugim nepovoljnim iskustvima u djetinjstvu kod crnogorske djece. Drago Spaić, direktor Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu, je govorio o radu sa djecom koja su iskusila nasilje i svakodnevnoj praksi operativnih multidisciplinarnih timova za zaštitu od nasilja u porodici i nasilja nad djecom.

U raspravi su učestvovali: ministarka rada i socijalnog staranja Zorica Kovačević, šef Predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori Benjamin Perks, direktor Zavoda za socijalnu i dječju zaštitu Drago Spaić, ministar pravde Zoran Pažin, ministar za ljudska i manjinska prava dr Suad Numanović, zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore Šučko Baković, predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković, šefica kancelarije Svjetske zdravstvene organizacije u Crnoj Gori Mina Brajović, kao i predstavnici nekoliko ministarstava.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je upoznao učesnike sastanka sa aktivnostima Odbora za ljudska prava i slobode realizovanim u cilju promocije i zaštite prava djeteta. Istakao je da je zaštita djece od nasilja, zlostavljanja, zanemarivanja i svih oblika iskorišćavanja jedan od ključnih aspekata rada Odbora za ljudska prava i slobode i saradnje sa nadležnim državnim organima i UNICEF-om. Kao što je potvrđeno u posljednjem Izvještaju Evropske komisije o Crnoj Gori iz novembra 2015. godine, ostvaren je napredak u oblasti prava djeteta, čemu je svakako doprinio i Odbor svojim aktivnostima, jer je akcenat u Planovima rada Odbora u posljednje tri godine, između ostalog, bio na pravima djeteta, odnosno na poljima djelovanja koja je Savjet Evrope utvrdio u Strategiji o pravima djeteta 2012-2015, a to su: porodica, razvijanje servisa socijalnih usluga i socijalne brige o djeci, obrazovanje i participacija djece i zaštita od seksualnog zlostavljanja i iskorišćavanja djece, dječje pornografije i dječje prostitucije.

Predsjednik Odbora je podsjetio da je 2011. godine Odbor za ljudska prava i slobode razmotrio Poseban izvještaj o dječijem prosjačenju u Crnoj Gori, koji je dostavio Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore. Odbor je prihvatio Izvještaj i donio Zaključak kojim podržava Preporuke Zaštitnika i dostavio ga Ministarstvu pravde, Ministarstvu unutrašnjih poslova, Ministarstvu rada i socijalnog staranja i Ministarstvu prosvjete.

Podsjetio je da je 2013. godine Odbor razmotrio Izvještaj o seksualnom iskorišćavanju djece u Crnoj Gori koji je sačinjen u okviru druge faze Regionalnog projekta "Unapređenje položaja djeteta u cilju zaštite od svih vidova eksploatacije". Saopštio je da je Odbor prihvatio Izvještaj i donio Zaključak kojim podržava Preporuke Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore i dostavio ga Ministarstvu pravde, Ministarstvu unutrašnjih poslova, Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Ministarstvu zdravlja, Ministarstvu prosvjete, Ministarstvu turizma i održivog razvoja, kao i Šefu Delegacije Crne Gore u Parlamentarnoj skupštini Savjeta Evrope koja je učestvovala u Kampanji "Jedno od petoro".

Iste godine Odbor za ljudska prava i slobode je, u skladu sa Planom aktivnosti za 2013. godinu, razmotrio Izvještaj o zloupotrebi djece putem interneta u Crnoj Gori. Odbor je prihvatio Izvještaj o zloupotrebi djece putem interneta sa Zaključkom kojim je podržao Preporuke Zaštitnika ljudskih prava i sloboda i uputio Zaključak nadležnim državnim organima (Ministarstvu pravde, Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Ministarstvu unutrašnjih poslova, Ministarstvu za informaciono društvo i telekomunikacije i Ministarstvu prosvjete), radi preduzimanja aktivnosti u cilju stvaranja sigurnijeg virtuelnog okruženja u najboljem interesu djeteta, o čemu je informisao i Kolegijum Predsjednika Skupštine i Delegaciju Skupštine u Parlamentarnoj skupštini Savjeta Evrope.

Predsjednik Odbora za ljudska prava i slobode dr Halil Duković je saopštio da je Odbor u cilju praćenja realizacije pomenutih zaključaka od organa zaduženih za sprovođenje mjera i aktivnosti utvrđenih zaključcima zahtijevao informaciju o aktivnostima preduzetim na poboljšanje položaja djece.

Pored navedenog, u novembru 2013. godine, Odbor za ljudska prava i slobode, u susret Međunarodnom danu prava djeteta, razmatranjem Izvještaja o rezultatima sprovedenih istraživanja o zaštiti djece od eksploatacije je zaokružio brojne aktivnosti na temu zaštite prava djeteta kojima se bavio od 2011-2013. godine u okviru Regionalnog projekta "Prevenција eksploatacije djece u Jugoistočnoj Evropi", koji je Save the Children realizovao u saradnji sa članicama CRONSEE mreže, ombudsmanima regiona, a u kojem je Odbor participirao razmatranjem izvještaja.

Takođe, u decembru 2013. godine Odbor za ljudska prava i slobode je organizovao tematsku sjednicu posvećenu pravima djeteta na kojoj je razmotrio Informaciju o realizaciji Nacionalnog plana akcije za djecu za period 2013-2017. godina, Informaciju o realizaciji Strategije razvoja sistema socijalne i dječije zaštite u Crnoj Gori za period 2013- 2017. i Informaciju o ostvarivanju prava djece u vezi sa inkluzijom djece u obrazovni sistem, pogotovo djece sa smetnjama u razvoju, u fokusu kapaciteta institucija nadležnih za ostvarivanje ovih prava. Tom prilikom članovi Odbora su upoznati sa brojnim aktivnostima preduzetim na poboljšanje položaja djece u Crnoj Gori i podstakli nadležne organe da nastave sa realizacijom planiranih aktivnosti, što će Odbor pratiti u okviru kontrolne i nadzorne uloge.

Dr Halil Duković je istakao da je veoma važno podsjetiti da je Odbor za ljudska prava i slobode u saradnji sa Zaštitnikom ljudskih prava i sloboda i Delegacijom Skupštine Crne Gore u Parlamentarnoj skupštini Savjeta Evrope organizovao Drugi Regionalni sastanak parlamentarnih radnih tijela nadležnih za ljudska prava i prava djeteta sa ombudsmanima za djecu zemalja regiona na temu „Prava djeteta-unapređenje položaja djeteta u cilju zaštite od svih vidova eksploatacije“, 21. i 22. januara 2014. godine u Regionalnoj školi za javnu upravu u Danilovgradu. Cilj sastanka bio je razmjena mišljenja i dobrih praksi u zaštiti prava djeteta, kako bi se utvrdili ciljevi i pravci dalje međuparlamentarne saradnje i nacionalnih institucija za zaštitu ljudskih prava i prava djeteta.

Predsjednik Odbora je upoznao učesnike sastanka sa izuzetnom saradnjom koju Odbor za ljudska prava i slobode ima sa Predstavništvom UNICEF-a u Crnoj Gori, čiji predstavnici po pozivu učestvuju na sjednicama Odbora posvećenim pravima djeteta. Izdvojio je organizovanje Javne tribine na temu „Prava djeteta-hraniteljstvo“, 2. marta 2015. godine u Herceg Novom u cilju podrške Kampanji „Svako dijete treba porodicu“. Podsjetio je da su neposredno prije održavanja javne tribine članovi Odbora posjetili Dječiji dom „Mladost“ u Bijeloj radi upoznavanja sa aktivnostima koje se preduzimaju na planu zaštite djece bez roditeljskog staranja i onima koje su preduzete od prethodne posjete Odbora u maju 2012. godine. Pored navedenog, Odbor je u domenu svoje nadležnosti, kroz nadzornu i kontrolnu ulogu, pratio realizaciju brojnih strategija i akcionih planova koje je Vlada Crne Gore donijela u funkciji ostvarivanja i zaštite prava djeteta.

Predsjednik Odbora dr Halil Duković je zaključio da će Odbor za ljudska prava i slobode, shvatajući važnost koordiniranog i multisektorskog pristupa u prevenciji i zaštiti djece od nasilja i ostvarenju njihovih prava, i u narednom periodu, u saradnji sa nadležnim državnim organima i Predstavništvom UNICEF-a u Crnoj Gori, u skladu sa svojim nadležnostima, preduzimati aktivnosti u cilju poboljšanja položaja djece.

Na samom kraju Međuministarskog sastanka sagovornici su se saglasili oko ključnih aspekata budućeg rada, kao što su prevencija nasilja u ranom djetinjstvu, pitanje korelacije nasilja sa kasnijim zdravstvenim problemima žrtava, nužnost sinhronizacije zdravstvenih sa socijalno-starateljskim institucijama, identifikovanje vršnjačkog nasilja u zajednici, prepoznavanje uloge ombudsmana za djecu, kadrovsko profilisanje i unapređenje službi koje rade sa djecom, te osnivanje multidisciplinarnih timova u svim crnogorskim opštinama.

**ZAPISNIK SAČINILA
SEKRETAR ODBORA**

Slava Burić

**PREDSJEDNIK ODBORA
dr Halil Duković**